СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 163. Джерзі Сіті, Н. Дж., субота, 16-го липня 1938. No. 163. Jersey City, N. J., Saturday, July 16, 1938. VOL. XLVI

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1010. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ГЮЗА ВИТАЛИ ДЕСЯТКИ ТИСЯЧ ЛЮДЕЙ

НЮ ЙОРК. — Коли Говард Гюз враз зо своїми чотирма товаришами прилетіли літаком назад до Ню Йорку, облетівши світ в трьох днях і 19 годинах, їх зустріли на летунськім майдані Бенета в Бруклині десятки тисяч людей. Сирени, автомобільні трубки і крик десятків тисяч людей привитали пятьох змучених та з зарослими бородами чоловіків. Гюз говорив, що їх лет був цілковито вдалий і без ніяких неприємних випадків. Після офіційного приняття Гюз удався до дому фільмової артистки Катерини Гепбурн. Та, заставши перед її домом кількох репортерів, він казав шоферові таксівки їхати далі. Вкінці сховався в однім нюйорськім готелі і наказав рішуче нікого до нього не впускати, бо він дуже змучений і хоче спати. Подібне зробили інші члени цього історичного лету.

Гюз висказував велику похвалу вже покійному летунові Вилїемові Постові, який сам один облетів світ у сімох днях. Пост вибрав був трохи довшу дорогу. Літак Поста робив приблизно 125 миль на годину, а Гюза 208. Гюз, котрий до свого лету підготовлявся з науковою докладністю, обчислюючи все докладно та добираючи до цього відповідних помічників, сказав, що лет Поста це „впрост неімовірний летунський досяг". На своїм літаку Гюз мав спеціяльний апарат, винайдений Мексоном, при помочі якого можна дуже добре орієнтуватися в повітрі щодо напрямку. Цей апарат має в своїм посіданні американське воєнне летунство, та воно випозичило його Гюзові. Цей апарат у часі лету Гюза працював знаменито. Гюз зо своїм літаком не відбився зо шляху ні трошки.

РУЗВЕЛТ ЗАКЛИКАЄ ДО СВІТОВОГО РОЗЗБРОЄННЯ.

САН ФРАНСІСКО. — Президент Рузвелт виголосив промову, в якій закликав усі держави світу приступити до загального роззброєння. Рузвелт говорив, що всі держави нині зброяться навипередки, а ці перегони мусять довести до світової катастрофи. Коли би передові світові держави захотіли приступити до загального роззброєння, то Америка в тому напрямку з ними співпрацювалаб. Він також говорив, що витрати на зброєння це непродуктивні витрати, які не приносять ні відсотків, ні не збільшують загального добробуту. Вони тільки дають забезпеку. Але колиб інші держави не зброїлися, то ту забезпеку можна булоб осягнути і при помочі менших зброєнь. Вкінці він сказав, що в порівнянні до інших держав і їх буджетів Америка витрачує тільки третину того.

ВИРОБЛЯЮТЬ ПЛЯНИ ДЛЯ ВЕЛИЧЕЗНОГО БОЙОВОГО КОРАБЛЯ.

ВАШИНҐТОН. — Американські військові інжініри виробляюють пляни для будови величезного бойового корабля, більшого ніж колинебудь був на світі. Цей корабель матиме 45,000 тон, а найбільші кораблі дотепер мали тільки 35,000 тон. Та не лиш поємністю він буде великий. Він матиме на собі також наймодернішу зброю.

ЗАКУПОВУЮТЬ ЖІНОЧІ ОДЯГИ ДЛЯ БЕЗРОБІТНИХ.

ВАШИНҐТОН. — Головний директор „Доблю Пі Ей", Ґері Гопкінс, заявив, що його бюра закуплять для безробітних жінок одягів за $3,000,000. Ці одяги це будуть головно зимові плащі. Закуплять їх на гуртових складах по дуже низькій ціні, а саме, пересічно по пять долярів за штуку. Плащі ці не будуть поганої якости. Деякі склепи жіночих одягів зголосили свій протест проти того, кажучи, що коли „Доблю Пі Ей" закуповуватиме одяги впрост у гуртових складах і потім роздаватиме їх людям, то їх склепи побанкротують. На те вони дістали відповідь, що ті одяги діставатимуть лиш цілком убогі, що всеодно плащів у склепах не купувалиб.

ВИГУБЛЮЮТЬ МАЛЯРИЧНІ МОСКІТИ.

МОСЛ ШОВЛС (Алябама). — Заряд шлюзів на ріці Тенесі, які творять цілу систему, звану „Тенесі Велей Оториті", вияснював конґресовій дослідній комісії свою роботу в ділянці вигублювання маляричних москітів. У тих околицях колись було багато випадків маляричних недуг. Їх спричинювали маляричні москіти. Тепер, коли здвигнено шлюзи і піднесено рівень води, вода залила багнища, де ті москіти плодилися. Крім того заряд висилає впродовж певного часу понад води літаки з отруєю, яка вигублює зародки москітів. У той спосіб їх майже зовсім вигублено.

НАУКОВА ВИПРАВА.

Члени наукової виправи, що проплили 300 миль небезпечною рікою Колорадо і причалили до Лі Фері, Арізона. Зліва направо: Алзада Кловер, ботанік мішиґенського університету; ґеольоґ Дон Ґаріс; Норман Д. Невілс з Мексикан Ґет, Юта, провідник; Лоіс Джотер, помічник панни Кловер; В. С. Ґібсон, артист із Сан Франсіско. На самім краю зліва ґеольоґ Евґен Аткінсон.

ЦЕ ДЛЯ НИХ „НЕЗВИЧАЙНА ПРОВОКАЦІЯ".

Факт, що в числі трьох делеґатів Львівської Адвокатської Палати до Головної Адвокатської Ради у Варшаві вибрали през. д-ра Костя Левицького, дав привід ендецькій та озонівській пресі до нового крику. „Львів — пише озонівський „Дзеннік Польскі" — був оноді тереном незвичайної провокації. Воюючий український і жидівський шовінізм у маніфестаційний спосіб підкреслив своє вороже відношення до польщини, вибираючи на шефа східньо-галицької адвокатури адв. Костя Левицького, бувшого прем'єра українського уряду в 1918 році".

АРҐЕНТИНСЬКІ КОНІ СІЮТЬ ПАНІКУ НА ВУЛИЦЯХ ЛІСАБОНИ.

Портуґалія, яка не має відповідної скількости коней власного хову, закупила в Арґентині для своєї кінноти кількасот коней. Коні доставляє Арґентина партіями. Коні такі дикі, що їх треба конче освоювати, що знову триває кілька місяців.

Недавно привезли на данськім кораблі транспорт 94 коней. Підчас вивантажування коней кількадесять штук розбіглися по місті. За чотироножними втікачами почалася по місті справжня погоня, яка викликала величезну паніку серед публики. Один із погоні упав так нещасливо, що його мусіли відвезти в тяжкому стані до лічниці.

ВТЕКЛИ З КОНЦЕНТРАЦІЙНОГО ТАБОРУ.

Два вязні з концентраційного табору в Бухенвальді коло Ваймару вбили команданта відділу охорони, Кальвайта, і втекли. Одного з них зловили і стратили, другий, Фостер, хотів перейти до Чехословаччини, але на границі зловила його чехословацька сторожа. Форстера посадили у вязниці в Хебі, де чекатиме на рішення про свою долю. Німецька преса передбачає, що чехословацька влада видасть Форстера Німеччині.

ПРОТИЖИДІВСЬКІ ЗАВОРУШЕННЯ В ПЕРЕМИШЛІ.

Одної неділі відбувся в Перемишлі окружний зїзд „стшельців" при участі кількох тисяч членів. Недалеко табору „стшельців" над Сяном стояв кіоск жидівського купця Е. Мандля, в якого „стшельці" купували содову воду та інші дрібнички. Купцеві звернув увагу Станислав Масловський, шпитальний ляборант, що не всі покупці платять йому гроші, використовуючи натовп біля кіоску. Ця слушна заввага вивела з рівноваги юрбу, яку підбехтав хтось окликом: „жиди бють стшельців". Юрба кинулася на кіоск, щоб дістати у свої руки Масловського, що сховався до кіоску. Його напасники підпалили і він згорів. Опісля напасники кинулися на прохожих жидів, які були над Сяном, і важко побили кільканацятьох баґнетами та прикладами крісів. Важко ранених відвезли до жидівського шпиталю, лекше раненим перевязали рани у військовім і загальнім шпиталі. Щойно відділи поліції і старшин „стшельців" з револьверами в руках спинили юрбу, що намагалася вкинути прохожих жидів до Сану, та зліквідували ці події.

ПОКИНУВ ЖІНКУ, ВИГРАВШИ НА ЛЬОТЕРІЇ.

До суду у Вильні внесла позов жінка електромеханіка Станислава Б., який виграв більшу суму грошей на льотерії. Маючи гроші в кишені, Станислав Б. покинув свою жінку. Тепер жінка домагається, щоб суд признав їй половину виграної суми, бо льос закуплено за спільні гроші.

СМЕРТЬ БАНДИТА.

Поліція застрілила в Люблині бандита Й. Ґловацкого, який від 4 років нападав у Люблинщині і вбив поліцая Тараса та селянина в селі Клини під Люблином. Поліція схопила Ґловацкого разом з його любовницею Г. Кшосівною в одній хаті в Люблині і по короткій перестрілці вбила його, а Кшосівну важко ранила.

ЗАТРУЇЛИСЯ МЯСОМ З ДОРІЗАНОЇ КОРОВИ.

Поляк Бжосковскі з Венкова під Косцежиною дорізав корову і мясо розпродав селянам з сусідніх сіл. Майже всі покупці мяса занедужали зо своїми найближчими так, що їх мусіли вівезти до шпиталю. Два брати Бичковскі померли, затруївшись мясом. Поліція арештувала Бжосковского.

УБИВ НА ЗАБАВІ.

Кілька днів тому в Глибокім, коло Ужгороду, була забава з танцями. Юрко Локай казав, щоб цигани грали вальса, а Юрко Клепач домагався танґа. Повстала сварка, а потім бійка, і Клепач Юрко пробив ножем Локая, який за кілька годин помер. Жандармерія заарештувала Клепача та його помічника Качура.

ПОЖЕЖА І ХМАРОЛІМ ЗНИЩИЛИ ДВА МІСТА.

В Латвії згоріло в містечку Люцин 250 домів, православна церква, костел, касарні і всі будинки в ринку. В рятунковій акції взяло участь 500 осіб пожежної сторожі з сусідніх містечок і з Риґи, звідкіля приїхали спеціяльним поїздом. Підчас рятункової акції 100 осіб важко ранено. 2,000 мешканців залишилися без даху над головою. Шкоди сягають кількох міліонів латів. Спеціяльна міністеріяльна комісія веде слідство. — В Італії хмаролім залив містечко Леко над озером Комо. Вода залила доми і спинила працю в кількох фабриках. В однім із костелів вода дійшла до висоти одного метра. В дільниці Сан Джованіні завалився від грому мур довжини 12 метрів і спинив зовсім вуличний рух. Вода підмила гостинець з Мерану до Ляни так, що треба було припинити комунікацію. Крім того буревій зо зливою лютував над полудневою Італією, де заподіяв великі знищення. Зливні дощі заподіяли теж великі шкоди в околиці Базель у Швайцарії, де в кількох селах частина домів під водою. Біля Базелю вода на Рені піднеслася на 55 цм.

БОРОТЬБА ЗА РІДНУ МОВУ ЗМАГАЄТЬСЯ

УЖГОРОД. — Закарпатські часописи переповнені такими відомостями з ріжних місцевостей, з яких виходить, що на цілім Закарпатті зачалася на широку скалю закроєна боротьба за українську мову в школах. На маніфестаційних зборах у Перечині, що відбулися 26. червня, проголошено, що на Закарпатті живе український нарід, який вимагає негайного заведення української літературної мови, як мови навчання в усіх школах Закарпаття. Збори візвали все українське громадянство до найгострішої боротьби проти заводжування чужої мови і чужих книжок по школах Закарпаття.

ЯК КАРАЮТЬ УКРАЇНСЬКИХ СВЯЩЕНИКІВ.

ЛЬВІВ. — У Галичині спадають тепер на українських священиків щораз нові кари за нові „проступки". І так, польське староство в Копичинцях, як подає „Діло" (ч. 144), покарало о. М. Коржинського за те, що в церкві осудив перехід на латинство. Суд потвердив присуд і о. Коржинського покарано 100 зл. ґривни, або 5-денним арештом. Суд визнав священика винним за те, що підчас проповіди сказав про свого парохіянина Уліновського, що перейшов на латинство, таке: „Микола Уліновський не належить уже відтепер до нашого обряду, до нашої церкви і тимсамим до нашого народу. Сумно це, але це ознака, які важкі часи переживає тепер наш нарід. І як вітер віє і відлітає полова від зерна, так і від нас відлітає все те, що пусте".

З УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ В ПРАЗІ.

ПРАГА. — Ректором Українського Вільного Університету в Празі вибрано проф. О. Мицюка, проректором проф. Д. Антоновича, деканом фільософічного факультету проф. Ф. Слюсаренка, продеканом проф. В. Щербаківського, деканом правничого факультету проф. Л. Шрамченка, продеканом О. Гайманівського.

ТЮРМА ЗА ТРИЗУБИ.

ЧЕРНІВЦІ (Буковина). — Черновецький воєнний суд засудив за виріб і розповсюднювання металевих тризубів: інж. Степана Радзієвського, відомого українського кооперативного діяча, на 2 місяці вязниці; артиста українського театру Евгена Дубиневича на 4 місяці; Володимира Шумського на 8 місяців. Крім того кожний з тих українців має ще заплатити по 2,200 леїв ґривни.

НЕ ИДЕ З ОПЕРОЮ „ШОРС".

КИЇВ. — Три роки працюють над оперою „Шорс" і над фільмою тої самої назви. Шорс це „герой" советської України. Як оперу так і фільму треба постійно переробляти, бо багато з „геройчних" постатей уже розстріляли чекісти як „ворогів народу".

„ПОЕТОВА ДОЛЯ".

КИЇВ. — Так зветься сценарій, у якому український письменник С. Голованівський висвітлив життя Тараса Шевченка до заслання. Підносять високий ідейно-мистецький рівень сценарія.

СКАРБ ІЗ КНЯЖИХ ЧАСІВ.

КИЇВ. — Підчас розкопів знайдено скарб ріжних річей із княжих часів. Є там золоті сережки, брансолети, намисто з великих медаліонів, тощо.

ЗА ЩО АРЕШТУЮТЬ УКРАЇНЦІВ У РУМУНІЇ.

ЧЕРНІВЦІ. — Селянина Дмитра Стасюка з Вилавча арештувала румунська жандармерія за те, що вулики його пасіки були помальовані на жовто-блакитно. Селянина Михайла Різуна з Росток арештували за збирання добровільних датків на український Народній Дім. Арештованих поставили перед воєнний суд у Чернівцях.

ВІДМОВИЛИСЬ ВІД ОЛІМПІЙСЬКИХ ІҐРИЩ.

ТОКИО. — Під напором військових кол повідомлено Міжнародній Олімпійський Комітет, що Японія відказується від влаштування Олімпіяди в 1940 році.

ІТАЛІЙЦІ — „ЧИСТІ АРІЙЦІ".

РИМ. — Таке проголосила ґрупа італійських учених. „Занечищують" Італію одинокі жиди, що не далися засиміловати. Оголошення вважають початком „расової проблеми" в Італії, себто кампанії, зверненої проти жидів.

ЗАТЯЖНА БОРОТЬБА.

ГАНКОВ. — Японці наступають і посуваються вперед, але окуплюють це великими жертвами і втратами. В останніх двох тижнях китайські літаки збомбардували і затопили 25 японських воєнних кораблів, а 19 ушкодили.

МІЖДЕРЖАВНИЙ КОМІТЕТ ДЛЯ ЗБІҐЦІВ.

ЕВІЯН (Франція). — Уже формально повстала міжнародня орґанізація для допомоги політичним збіґцям чи виходцям. Зветься вона: Міжнародній Комітет збіґців. Дня 3. серпня відбудеться засідання цього Комітету в Лондоні. Там буде вибраний голова, яким буде „визначний американець".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВІДЗИВАЄТЬСЯ ЗЕМЛЯ!

Не було в наших руках рідної землі подостатком, то й не могла нас виживити. Часто таки цілком її не було. І це була та головна причина, що змусила сотки тисяч наших людей покидати Рідний Край. Як знаємо, багато з тих людей вернулися назад на рідну землю, але більша частина тут залишилась. І вже до краю не вернеться. Та ще є поважне число наших людей з повоєнних часів. Це та наймолодша іміґрація, між якою є багато таких, що хотілиб вертатись у Рідний Край, а не можуть. Це ті, що там у краю мають деякий маєток, а головно землю, що на ній могли би працювати і з неї жити. Але, як сказано, вернутися не можуть, і то головно з політичних причин.

Нащо ми це пригадуємо? Відповідаємо: Бо зайшла велика потреба. Земля, яку дехто з нас має у Рідному Краю, може опинитися в неукраїнських руках проти нашої волі й бажання, а з розпорядку польської влади. Про те вже була мова на сторінках нашого часопису. Про цю справу слід би далі говорити й усім нам старатися знайти спосіб, як ту землю заздалегідь урятувати. Бо живемо в таких тяжких національних обставинах, що булоб непростимим гріхом, якби ми дали собі вирвати з рук ту землю, що вже є в нашім посіданні.

Знаємо, що й тут в Америці не так добре живеться багатьом нашим громадянам. Велика частина нашої іміґрації, що дійшла до старости літ, опинилася в дуже тяжких матеріяльних обставинах. І рятує себе неодин тим, що випродує ту землю, яка є в краю, себто, яку він колись полишив, чи якої докупив, висилаючи гроші з Америки. Очевидно, що таким випадкам нема дива. Але знаємо з того, що доходить до нашого відома, що продають за добрі гроші землю в краю і такі українські іміґранти, яким тут несогірше живеться. І то продають нераз неукраїнцям. А, як відомо, поляки-кольоністи лекше можуть заплатити більшу суму від нашого селянина, бо дістають кредити від польського уряду. Коли хто так поступає, то таки сумну лишає в Рідному Краю памятку по національній свідомості і патріотизмові української іміґрації в Америці. Але тут іде нам властиво не про продажі, а про те, щоб ми, як є тільки в нас сяка-така змога, цеї нашої землі в старім краю таки не продавали, а дарували її рідні чи знайомим, чи Народньому Домові, читальні в селі, чи такій загально народній інституції як Рідна Школа, чи „Просвіта", Товариство Українських Інвалідів і т. п. Бо тим, що продамо наш клаптик землі й витягнемо від нашого селянина його останній гріш, не забагатіємо. Але зате даровизною цього клаптика розпрощаємося з нашою Рідною Землею гідно й достойно, як справжні українці, вірні сини і доньки цеї Землі.

ПЕРЕД НОВИМИ ПОДІЯМИ В УКРАЇНІ

На перший погляд нічого нового не приносять часописи з України. А проте звідтам таки передерлися кілька звісток зовсім незвичайного характеру. На однім засіданні українського центрального комітету вибрані не захотіли приняти вибору, а дехто мотивував це на засіданні, що не хоче обтяжувати себе злочинами Сталіна в Україні...

Чим відріжняється цей факт від інших виступів проти крівавого диктатора в Україні? Таж були процеси, суди, викриття „контрреволюціонних заговорів", розстріли, тощо, і досі? Були, але тайні. Всі ті змови і протести йшли під землею, а коли про них довідувалися, то лише тому, що „чуйне" ҐПУ їх викривало. У випадку, про який згадав я вище, справа стоїть інакше. Протестанти, не зважаючи на терор і репресії, виступили отверто, прилюдно, на публичних зборах. І це має величезне значіння для нашого руху і для режіму Сталіна.

Бо поки якийсь рух, хоч який революційний, плине в підпіллі, поки до нього діставатися можна лише через ҐПУ або через провокацію — не такий він страшний для влади. Він огортає невеличку, більшу або меншу скількість вибраних. Але коли він передирається назверх, то це знак, що він став або стає масовим.

Так було підчас російської революції. Поки революціонери крилися в підземеллі, лише бомбами від часу до часу звістуючи цареві і Росії про своє існування, царат міг спати спокійно. Але як прийшов час, коли робітничі маси вийшли на вулицю, коли на вулицю вийшли студенти, коли крик „долой самодержавіе!" став отверто, явно і славно розлягатися по всіх містах царської імперії, тоді це вже був знак, що революція гряде, а з нею гряде кінець режіму.

І від часу, коли французька „правиця" виступила 6 лютого 1934 на Площі Згоди в Парижі маніфестаційно проти режіму радикал - соціялістів, настав момент, від котрого датується фактично громадянська війна у Франції, яка змагає явно й отверто до повалення теперішньої влади.

Таксамо, коли гітлерівці — ще задовго перед тим як теперішній канцлер прийшов до влади — вийшли на вулицю, щоби поборювати комуну, це був знак, що націонал-соціялістична революція зближається. Поки вона була в підпіллі, поки звістувала про себе лиш убивствами Рози Люксембурґ, Лібкнехта або Айснера, вона не мала великої сили. Але коли розпочалися вуличні бої з комуністами, коли розпочалися масові віча гітлерівців, це була заповідь кінця ваймарської республики.

Точнісінько, як вихід на вулиці Риму, Міляну і Фльоренції фашистів заповідав кінець демоліберального режіму в Італії. Цей вихід показував, що нові ідеї знайшли таке поширення в масах, так спопуляризувалися, що їм не було вже місця в тісних ґрупках нечисленних адептів.

Ось чому я вважаю „дрібний факт" отвертого протесту проти Сталіна в Україні за факт першорядної ваги. Він показує, що гнів українських мас проти російського диктатора досягнув того ступня, що проти нього безсила система терору; що проти нього безсилі всі заходи; що проти нього безсила ціла система оглуплювання громадянської думки по советських ґазетах і радіях; що чаша терпеливости переповнилася...

Тяжко в наших часах бути пророком. Але все вказує на поважні зміни в царстві Советів. Передусім тому, що зачинає банкротувати найбільше досягнення Сталіна: система страху. Вона перестає ділати: перестає ділати страх всесильного імени, „піддані" набирають сміливости; вони прагнуть ризика; **вони виходять з підпілля наверх...**

Ол. Бабій.

ВИННІ ОБСТАВИНИ, ЧИ ВДАЧА

Як учень учительської семинарії в Чорткові мав я перед війною кількох приятелів, товаришів серед семинаристів і ґімназистів зо шкіл у Чорткові, Станиславові, Львові і Стрию. Між тими товаришами було кілька одиниць, на яких і вчителі й учні покладали великі надії. Від одного сподівалися, що з нього буде великий поет, тому, що він писав гарні вірші, і я дивився на нього як на божище і мій ідеал. Памятаю, що з тим товаришем ходили ми нераз понад Серет, до лісу на горі за Чортковом, то на скелі біля Вигнанки, та мріяли про славу поетів.

Про іншого товариша знали ми, що він має малярський талант, третьому віщували, що з нього буде вчений, четвертому усміхалася роля політика.

Особливо пригадується мені товариш В., який уже поміщував свої статті в часописах, і всі були певні, що В. це майбутній український фільософ, Кант.

Над нашою землею покотилась воєнна хуртовина, всі мої товариші взяли участь у війні, хто по волі, хто по неволі. Дехто згинув на війні, як от товариш Пуцентелло, що впав у боротьбі під Львовом. Інші вернулися з війни живі, здорові, але життя кинуло їх на інші шляхи, ніж вони сподівались.

По 20. роках стрічаю нераз товаришів зо шкільної лавки: той, що прагнув бути поетом, навіть не скінчив середньої освіти, залишився на селі як хлібороб, забув усе, чого вчився в школі; і нічим не ріжниться від півграмотного селянина. Коли його спитати, чому покинув молодечі мрії про славу поета, він усміхається:

— Обставини так склались. Війна забрала мені молодість, потім уже не було грошей ні охоти вчитися далі і я махнув на все рукою!

Стрічаю колишнього кандидата на маляра, на політика і чую те саме:

— Я й забув, що мав колись якісь вищі цілі, прямував до знання, бажав створити щось велике! Живу, як усі смертельники, дбаю про гроші, стараюся, щоби було що зїсти — от і все.

А вже найцікавіша буває моя стріча з товаришем В., який кандидував на ролю українського фільософа Канта. Він оженився зараз по війні, учителює в глухім селі, має дітей, господарку, сад, пасіку. Колись, як учень, він „пожирав" книжки, палав жадобою знання, писав, розвивався духово. Тепер у його домі не знайдете часопису ані книжки. Часопис він читає раз на місяць у кооперативі, або в місті, як приїде по платню. Книжку читає раз на рік, коли яке видавництво пришле йому, і коли не мусить за книжку платити.

— Чому ти так змінився? — питаю.

— Обставини так склалися, що я й забув молодечі мрії про фільософію. В мене жінка, діти, мушу дбати про них. Якби я жив у місті, то читав би, писав би, а в селі ані книжок, ані бібліотек, і от живу так, як живуть селяни: читаю раз на місяць, а не пишу зовсім. Хіба не всеодно? Так чи сяк колись умерти треба, фільософи також умирають, і по смерті слава мене не манить.

Стрічаю ще одного колишнього поета. Він тепер інжинір, має 40 літ, але досі живе на ласці багатого батька, пів дня спить, пів дня їсть, або спочиває, чи нарікає і плаче, що „через обставини його талант змарнувався".

Він живе також у малім містечку і переконує всіх, що якби він жив у Львові, то з нього був би може Ґете, або Шевченко!

— Ах, ті обставини, ті страшні, галицькі обставини! — нарікає колишній поет, який мав і здоровля і багацтво, який не був на війні, який аж у 40 році скінчив студії — і все, лежачи пів дня в ліжку, плаче, що не має часу ані читати, ані писати, тому змарнував талант.

Я стрічаю товаришів зо шкільної лавки, які попрощали й розгубили по дорозі життя „юні мрії" і тоді нераз я готов повірити, що обставини, тверді вимоги життя сильніші ніж людська воля. Мені здається, що війна, революція це була руйнуюча сила, що ломила душі, буддучину молодих людей, завертала їх з природнього шляху їх призначення.

Але підчас студій у Празі я знав українців, які були наче живим символом сили людської волі і доказом, що обставини ламають лише слабі одиниці, яких воля слабша ніж перешкоди. Мені доводилося стрічати в Празі товариша Вагилевича Івана, який пішов на війну, вміючи заледви читати і писати. Як вояк австрійської армії, цей сільський хлопчина з Калущини попав у полон, працював в Україні як робітник у дворах дідичів, кожну вільну хвилину використовував, щоб учитись читати. Цей самоук вступив до української армії. Як підстаршина він учився далі і війна сама вчила його багато. Та війна, яка в інших „забирала час", Вагилевича виховала. Він мав нагоду пізнати світ, людей, і в огні революції він духово розвивався. Попавши в табор у Чехії, Вагилевич скінчив курс виділової школи, семинарійний курс, потім як надзвичайний слухач студіював в університеті в Празі. Рівночасно він доповняв ґімназійні студії і здав матуру. Здавав два рази, перепав, але третім разом здав. І в 33. році життя цей селянин, що пішов на війну півграмотним хлопчиною, вернувся з Праги з еміґрації доктором фільософії. Тепер він учителем ґімназії в Ужгороді. Пише дуже гарні поезії, статті, і журнали радо поміщують їх. Вагилевич говорить: „Яке щастя, що я пішов на війну!"

Знаю й інших колишніх вояків У. Г. А., які пішли на війну неграмотними хлопцями, а вернулися з війни й еміґрації високо освіченими людьми. Вони працювали в найтяжчих обставинах, голодували, заробляли на хліб при будовах домів, але доходили до цілі тому, що в них була сильна воля і незломність характеру та постанови.

І коли я згадую Вагилевича й таких тисячі як він, я маю доказ, що „обставини" перешкоджають лиш тим, що не вміють і не хочуть боротися з трудношами життя.

У нас багато людей говорять, що вони змарнували свій талант лиш тому, що живуть на селі, чи в малих містах, а не у Львові. Але ми знаємо, що сильним одиницям життя на селі, чи в малих містах, тільки пособляє праці і духовому розвиткові. Творча праця нераз трудніша у великім місті ніж у малім містечку, чи в селі.

Переглянемо історію літератури чи німецької фільософії, і ми переконаємося, що нераз великі поети, фільософи жили довгі роки на селі, чи в малих містах, а всеж вони не нидили духово. Ані Кант, ані Фіхте, ані Ніцше не жили в Берліні.

Нас убивають не лиш обставини, але передусім те, що ми малодушні, що не вміємо ставити собі великих цілей і завдань. Ми вдоволяємося тим, що найменше і найвигідніше, що не вимагає труду, боротьби, зусиль.

Так, як у політиці ми не дивуємося, що мала Анґлія панує над деякими народами в цілім світі, а українці не всилі збудувати собі театру у Львові, бо не вірять у свої сили і не ставлять собі трудних завдань, так і в особистім житті ми втікаємо перед кожною перешкодою та вдоволяємось тим, що нам доля сама принесе.

Хто знає життя воєнного покоління, хто приглядався, як війна слабих людей кидала на дно, а сильних виносила високо, той мусить сказати собі, що слушно говорить титан волі Наполеон: „Слово „неможливе" є тільки в словнику бездарних людей і слабодухів". — („Рідна Школа").

О. Луговий. Автор застерігає за собою всі права.

ЗА УКРАЇНУ

(ВІРА БАБЕНКО)

Повість із часів революції і повстанської війни у Великій Україні. (В двох частинах).

Частина перша

27)

— Цього можна було й сподіватися — сумним хитанням голови згодився священик.

— А може то провокаційні чутки?... Часописів тепер не дістати — недовірливо спитав Омеляненко.

— Чи ця відомість з певних джерел? — сумнівно запитав і Галієв.

— Більше як з певних. Офіційних — потвердив Іван. — Ось навіть відозва головного отамана. Дістав у поїзді від козаків.

Іван витягнув з кишені залозений часопис. Галієв став читати про себе.

— Читайте на голос. Нехай усі чують — попросив Омеляненко.

— Правда. Читайте голосно — прохали і присутні.

Галієв почав читати: „Народе Український! Волею Твоїх вибранців на руїнах російського царату повстала Суверенна Українська Держава. Збройною рукою Твоїх найкращих синів забезпечено її границі від пажерливого північного сусіда, які ще з більшим завзяттям і героїзмом треба охороняти, щоб забезпечити Тобі, Народе Український, спокійний розвиток і працю на рідному ґрунті. Недовгі дні спокою знову забурені. Червоний ворог перейшов границі України. Знову ллється свята кров українського люду, оскаженілі московсько-лотиські орди руйнують і нищать українські міста і села. Підступними кличами волі, рівности і братерства червона Москва прикриває свої хижацькі апетити, обіцянками про добробут мостить собі шлях до грабунку легковірних. Молоде українська і всі свідомі сини Українського Народу! Тепер рішається доля нашої будуччини, рішається доля України. Ворогам є старшний спокій України, її розріст і сила. Тож до зброї всі, кому дорога свобода й добробут, кому дорога національна честь. Нехай не зістанеться ні одного свідомого сина України, байдужого до її зову. Батьківщина в небезпеці! До зброї! — Головний отаман військ Української Народньої Республики, Симон Петлюра".

Віложивши часопис, Галієв заговорив повагом: — Значить, московський робітник і селянин завзялися таки проковтнути українського. З гетьманом большевики переговори провадили, а коли не стало гетьмана, знов шакалями на наші землі лізуть. Сумні вигляди...

— Не дивно. Хтож не ласий на український хліб? У голодній Московщині кінець усім приходить — обізвавсь Іван.

— Ну, кінець, не кінець — задумливо сказав священик. — Москалів жене в Україну великодержавницька тенденція, бажання не допустити до поділу бувшу російську імперію. Без сумніву, що і природні багатства України відіграють тут немаловажну ролю.

— Виходить, що колиб українці перебували десь у середньо-азійських степах, то вже давно булиб незалежними. Чи не так? — спитав Федоренко.

— Не думаю. Адже і середньо-азійські кочовики підлеглі Росії.

— До чогож тоді переговори? — запитавсь Омеляненко, що досі не встрявав у розмову. — Чейже пять-місячне перемиря між Україною і большевиками не походило з якихось сентиментів, з любови „до гарних очей", як москалі кажуть.

— Москалям передишка потрібна; потрібно було приспати увагу українського уряду, пропаґандою підготовити ґрунт до наступу. А тепер вони заллють Україну! — жалібно заговорила дружина священика.

— Не діждуть, паніматко! — заспокоював її Іван. — В нас іще сила викується...

Та всі посумніли, похнюплено дивлячись у землю. Кожний думав своє. Пригадувалися пережиття з часів першого находу большевиків, безлад, морди, брутальні грабунки і насильства. До ляку перед невідомим майбутнім долучувавсь і біль за потоптання народніх прав тими, що визнали право кожного народу на самовизначення, вільний розвій. Мовчанку перервав бадьорий голос Василя:

— Чого ви всі так опустили голови? Що лізуть большевики? Нехай лізуть. Раніше чи пізніше поломлять тут зуби. І то так, що з самої Московщини лиш ріжки та ніжки зістануться...

— Правда. Нічого боятися. Литва, Естонія, Латвія в порівнянні з нами є карликовими народами, а вже рік борються успішно за свою незалежність від величезної Росії. А невже наш нарід не порадить собі з ворогами? Ми переможемо! — впевнено сказала Віра.

— Для перемоги потрібно війська, техніки. А в нас того — Бог дасть — повільно заговорив священик. Та Віра перервала його:

— Потрібно в першу чергу бажання перемогти, панотче. Навіть Наполеон не осягне перемоги із зневіреною отарою людей.

— Яж то й говорю. Час би братися нам до орґанізації військових відділів, протиставити ворогам свою збройну силу. От і в нас можнаб зорґанізувати бодай сотню, а що зроблено в тому напрямі? — оправдувався священик.

— Власне, — усміхнулася Віра — що в нас дещо таки зроблено... Ми зорґанізували цілу козацьку сотню. Самих учнів поверх сімдесять, а є багато й селян.

— Козацька сотня в Тернівці?! — скрикнув Іван.

— Славно, Віро! — наче дитину погладив Галієв Віру по голові і звернувся до Марії: — Чуєте, пані Бабенко? А ви відсилали мене колись до Сербії...

— А чогож маєте терпіти на чужині, коли тут буде червоне пекло — відповіла Марія.

— Мені Україна не чужа! Я тут виріс і вік прожив. Моя батьківщина забезпечена, а Україні мій фах і досвід стануть у пригоді в цей історичний час.

— Коли то вже і наші люди заговорять так? — зідхнула Віра.

— А тобі що, доню? Війна то діло козаків, а не дівчат — завважила Марія.

— Навчися, доню, не боятися миши, — зажартував батько — а тоді про війну мріятимеш.

— Не глузуйте з мене! — гарячково заговорила ображена Віра. — Правда, жіноцтво більше чутливе ніж чоловіки, але ворога, що замикає нам дорогу до розвитку і нищить наш край, я змоглаб нищити без жалю!

— Що ти говориш, доню? — зжахнулася Марія.

— Це воскресення нації, не жахайтеся — заспокоював Марію Галієв. — У нас жінки часто билися нарівні з чоловіками й оказували народові неоцінені прислуги.

— У нас тяжче піде.. Я вірю, що молодь піде, але вона недосвідчена — заговорив священик. — Хто її поведе? Хто заопікується нею, щоб не згинула марно? Ідейніші провідники не всилі за всім доглянути, а решта... сама партійщина. Мовляв, коли не буде України такої, як хочу я і моя партія, нехай ніякої не буде. Старатимуться завести розклад і в війську.

— Ідейні провідники з мас народяться, панотче, — перебив його Галієв. — Пригадайте, що неодин з великих мужів в історії залишивсяб до смерти нікому незнаним і невідомим, колиб сприятливі умовини не дозволили їм своїх здібностей виявити. Не булоб французької революції і війни, не булоб і Наполеона. Безперечно може осягнув би під кінець життя ранґу королівського полковника... Зрештою і в нас. Не будь кріпацької України, козаччини, московського насильства, не булоб і Шевченка. Він міг би бути здібним малярем, великим поетом, але ніколи не осягнув би величі поета-співця, пророка народнього. Так і тепер. Провідники будуть випливати з народніх мас з ходом війни. Може наш майбутній Хмельницький служить тепер рядовим козаком, а може ще з військом нічого спільного не має... У війні виявляться й військові таланти.

— Ви думаєте, що ґенія витворюють обставини? — трохи задиркувато спитав доктора Федоренко.

— Абсолютно! Історія доказала це.

(Дальше буде)

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. Піврічний мітін Тов. Запорозька Січ, від. 342. відбудеться в неділю, 17. липня, в годині 2. пополудні, в церковній галі, 641 Roosevelt Ave. Буде справоздання уряду і контр. комісії. Довгуючі члени щоб сповнили свої належитість. — І. Маркович, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Піврічні збори Бр. св. Йосафата, від. 217., відбудуться у вівторок, 19. липня, в годині 7:30 ввечір точно, в гали парохіяльній, 303 Hudson Ave. Обовязком всіх місцевих і позамісцевих членів є прийти бодай раз на пів року на збори, бо є дуже важні справи до вирішення. Уряд і контрольна комісія дадуть справоздання за 1. пів року. Довгуючих членів напоминається, щоби прийшли і вирівняли свої довги, бо в противнім разі будуть суспендовані. Братська каса зістала вичерпана і більше за нікого не буде висилати вкладок до У. Н. Союзу. Не приявний на зборах член заплатить 25 ц. кари. — Мих. Рудий, предс.; А. Іванів, секр.

З ДНЯ

„АЛЕ".

На одному прилюдному відчиті, після якого відбувалася дискусія, один з приявних запитав бесідника: „Яка властиво ідея, або політична концепція, принесе волю українському народові?" Бесідник без вагання відповів, що націоналістична ідея. Бо націоналістична ідея буде визволення України не на оманних угодах, чи обіцянках ворогів, тільки на власній силі. Націоналістична ідея старається викликати бойового духа серед усіх суспільних шарів українського населення, і збити їх усі в один революційний табор. Беручи під увагу число нашого народу, можна сміло твердити, що українці, зорганізовані в той спосіб, мусять революційним шляхом визволитися з ворожого ярма.

Бесідник на хвилю стримався, а потім додав: **„Але** націоналістична ідея переможе тільки тоді, коли вона просякне наскрізь наше найширше населення, його найвищі і найнижчі верстви".

В ЦЬОМУ ЦІЛИЙ ЗМІСТ.

Здається, що це **„але"** в тій його відповіді є найголовніше. Бо сама ідея, коли вона стоїть тільки на папері, чи навіть у серці незначного числа людей, ворогів не поконає, навіть колиб вона сама по собі була дуже добра. Ідея мусить захопити найширший загал, і то до тої міри, щоб той загал ділав за пляном цеї ідеї. А щоб загал перенявся якоюсь ідеєю, то на це треба довшого часу; треба мозольної, витревалої, а нераз небезпечної праці її апостолів та провідників.

Щоб ідея могла принятись, вона мусить не тільки бути доброю, але й мусить мати своїх відповідних провідників, які насаджувалиб її широкому загалові. А також мусить мати здоровий грунт, на якім її думки приймалисяб і процвітали. Коли зерно ідеї здорове, коли є досвідний сівач, вкінці коли землиця прихильна, пригорнуть зерно й дасть відповідні соки для кільчення і зросту, то ідея в дійсному житті затриюмфує.

ЗДОРОВЛЯ ОСОБИ.

Питання „котра ідея, чи політична концепція, принесе волю українському народові" дуже подібна до питання „котре лікарство вилікує хворого чоловіка".

Самі ми знаємо дуже добре, що у випадку хвороби чоловіка йде не так про лікарство, як про рід хвороби. Коли чоловік нагло захворіє на шлунок, чи на щось інше, тоді можна надіятися, що якесь добре лікарство також нагло його вилікує. Але коли чоловік хворий на якусь затяжну хворобу, яка розвивалась довго, то тоді ніяке лікарство, хочби й не знати яке добре, його відразу не вилікує.

Щоб чоловік вилікувався, він мусить у перший мірі пізнати рід своєї хвороби, далі мусить дістати розумну пораду від якогось лікаря, що робити. А ще далі мусить довгими місяцями, а нераз роками, совісно придержуватися дієти і робити все те, що радить лікар. Він нераз мусить позбутися курення, хоч воно дуже приємне для нього; мусить нераз зарікатися пити; мусить їсти відповідні страви, навіть коли він їх і не дуже любить; мусить дбати про свіже повітря; нераз робити гімнастику, і т. п. І мусить він це все робити совісно, точно, витревало. Коли він це поробить тільки тиждень, а потім знов вернеться до старих звичок, то не вилікується. Тоді ніяке лікарство, ніяка рецепта йому не поможуть. Сталість і витревалість тут є найкращим ліком.

ЗДОРОВЛЯ НАЦІЇ.

Точнісінько те саме зо здоровлям нації. Так, як нерозумно є чоловікові очікувати наглого повороту здоровля від якоїсь чудотворної рецепти, таксамо нерозумно нації очікувати скорого здоровля від якоїсь ідеї. Витревалости, і ще раз витревалости до цього потрібно.

Люди тому шукають якогось чудотворного лікарства, що за ліниві, щоб витревало лікуватися природним способом. Їм не хочеться розставатися з куренням, з питтям; не хочеться їсти несмачні страви; не хочеться ходити на прохід, на свіже повітря; не хочеться йти вчас спати, і т. п. Тому вони шукають лікаря, котрий довершив би чуда.

Таксамо в суспільній площині: деколи суспільність не хоче витревало займатися дрібною, щоденною працею; не хоче організуватися, жити в згоді, солідаризуватись; не хоче просвічатись, читати книжки, часописи; не хоче визбутися сварок, роздорів, зависти.

Бо всякі сварки, прилюдне паплюження справляє свойого роду приємність даній суспільності. Добру ґазету та суспільність не дуже любить. Але коли якийсь шубравець пічне видавати рептильку, у якій всіх і вся паплюжить, то диви: члени такої суспільности залюбки сягають руками по таку рептильку і не можуть дочекатися, поки нова появиться...

ПРИЧИНИ І НАСЛІДКИ.

Зрозуміло, що це все є причини хвороби даної суспільности. Зрозуміло також, що така хвора суспільність скорше чи пізніше впаде жертвою якоїсь чужої, добре зорганізованої суспільности. Тоді зачинається гнет, переслідування. Це вже наслідки поневолення. З часом поневолена суспільність зачинає прочунюватись, так, як той чоловік, якому болі в шлунку, серці чи легенях таки добре починають дошкулювати. Ось тоді вона починає думати про рятунок...

Коли така хвора суспільність запровадить у себе строгу суспільну гігієну і викреше з себе настільки витревалости, щоб тої гігієни додержувати довго, то вона повернеться ступнево назад до повного здоровля. Але коли дана суспільність захоче далі сваритись, чубитись, далі буде лінуватися взяти до рук якусь добру книжку чи ґазету, а читатиме тільки те, що справляє їй звихнену хвилеву приємність, то вона не підійметься ніколи. Надармо вона ждатиме якоїсь „чудотворної ідеї", як на дармо чекає хворий чоловік якогось „чудотворного лікарства".

Г. В. РЕВЕРА

25 років, інжинир, що одержав ступінь "Bachelor of Science in Civil Engineering" у "Newark College of Engineering". Він є сином громадян Пилипа і Т. Ревери, що мешкають в Ірвінґтоні, Н. Дж. Гром. Пилип Ревера є членом У. Н. Союзу. Молодий інжинир скінчив науки, вчащаючи до вечірньої школи. Є він членом "American Society of Civil Engineers".

З українського життя в Америці

КЛІВЛЕНД, О.

Відкриття статуї.

Дня 3 липня ц. р. відбулося в Клівленді в пікніковім городі укр. гр. кат. церкви св. Петра і Павла при співучасті 2,000 людей величаве свято відслонення статуї св. Володимира Великого. Статуя є твором славного мистця-скульптора Олександра Архипенка й вона стане поруч з погрудями Тараса Шевченка й Івана Франка, виконаними теж Архипенком, у клівлендськім культурнім городі в парку Ракефелера, між городами інших народностей і держав.

Кошти статуї св. Володимира покрив Український Народний Союз. На святі були присутні майже всі відділи і члени У. Н. Союзу з Клівленду й околиці. Було також багато представників інших організацій, своїх та чужих. Погода на той день випала напричуд гарна.

Програма свята була така: Свято відкрив і провадив адв. О. Малицький, предсідник Злучених Українських Організацій. Відслонення памятника доконав конгресмен Гарольд Мосієр, який представляв федеральний уряд, та в імені уряду сказав на адресу українців і Українського Народного Союзу похвальні слова. Святочну промову виголосив о. В. Мереньків, парох місцевої укр. гр.-кат. церкви, згадуючи про ті часи в Україні, коли св. Володимир впроваджував Христову віру. Місто Клівленд і посадника заступав директор парків Н. Варга. В своїй промові він прекрасно зясував заслуги українців у Клівленді на полі культурнім і згадав про Кошиця, Авраменка й інші виступи українців у Клівленді.

Від повітових суддів говорив суддя Семюел Зилберт, який при кінці промови згадав, що колиб йому прийшлося заробляти на прожиток з тих розводів, що відбуваються серед українців, то він згинув би з голоду. Тим він хотів підчеркнути, що українці це сталий, будуючий елемент, який, раз ступивши на якийсь шлях, тримається його.

Адв. Іван Білинський навів англійською мовою історичні факти про Володимира Великого. Від міських суддів говорила суддя Мейрі Ґросман, яка завважила, що в своїх поліційних розправах вона знаходить дуже мало українців, з чого виходить, що українці це льояльні люди і не займаються кримінальними справами. Далі говорив о. М. Запаринок, парох укр. прав. церкви, який зясував значіння цього культурного городу і назвав статую св. Володимира найкращим даром, який У. Н. Союз міг для українців зробити. Бесідник закликав також до дальших жертв на вихіснення городу. Від стейтової леґіслятури забирали голос сенатор В. Бойд, сенатор Бернард МекКлоскі і стейтовий представник Джан Карней. Опісля передали свої привіти для українців шериф Мартин О'Донел, суддя муніципального суду Дейвид Копленд, заступник губернатора Джеймс Меценбам і конгресмен Антоні Флеґер. Кінцеву щиру промову виголосив конгресмен Мартин Свіні. Орхестра п. Ґбура, молодечий хор гр.-кат. церкви св. Петра і Павла, а також квартет тоїж церкви виступали між промовами. Програму передавано при помочі голосників по цілім просторі пікнікового городу.

На святі працювали майже всі делеґати Злучених Організацій з Клівленду, а також члени організацій. Потрібно ще грошей для уставлення згаданих погруль у культурному городі. Клівлендська українська громада має ще надію дістати грошеву піддержку і від інших українських громад, бо згаданий культурний город не будується тільки для місцевих українців, але для всіх українців в Америці.

Ми повинні бути горді з того, що хоч іще не маємо своєї держави, то проте американські власті дали нам місце у культурному городі нарівні з державними народами. Це добре відношення американських властей ми повинні якслід використати й увіковічнити українське місце в культурному городі якнайкращими мистецькими творами.

Теодор Грицей,
делеґат Злучених Організацій.

КЛІВЛЕНД, О.

Організаційні збори.

Як було заповіджено минулих зборів, прибув 26 червня ц. р. на збори нашого відділу У. Н. Союзу організатор п. Василь Загаєвич і виголосив про У. Н. Союз дуже добру промову. Він у приступний і ясний спосіб разказав присутнім про ті користі, які має кожний член, вступаючи до У. Н. Союзу, а передовсім вияснив, чому всі родичі повинні вписувати своїх дітей до тої організації. Бо, записуючи дітей до У. Н. Союзу, ми тим не лиш даємо їм нагоду мати дуже добру асекураційну полісу, таку саму, яку мають найкращі американські компанії, але також у той спосіб придержуємо їх при українській суспільності, при українській культурі, а заразом при собі. Нераз родичі нарікають на дітей, що вони відрікаються їх, ідуть між чужих, стидаються родичів. А вина тут та, що родичі не затягнули молодих людей до своїх великих і гарних організацій, якими молоді люди моглиб гордитися. Молодим людям нераз здається, що ми, українці, не створили нічого такого, чим варт булоб похвалитись.

У. Н. Союз це велика і багата українська інституція, якою може гордитись найкультурніший нарід. Також наш часопис „Свобода" поміщує такий зміст, який перевищає нераз зміст чужих великих часописів. Якби не „Свобода", то багато з нас може вже забулиб, що ми за одні і звідки походимо. „Свобода", враз з англійським додатком "Юкрейніен Віклі", освідомлює наших людей, а також освідомлює нашу молодь та вчить її, що нема чого стидатися свого народу, бо він має багату національну культуру, а також має гарні і великі організації. Тому ми всі повинні вступати до У. Н. Союзу, а також вписувати до нього нашу молодь, говорив бесідник.

По відчиті присутні ставили бесідникові запити, на які він давав вичерпні відповіді. На внесок делеґатки з минулої конвенції, пані Різун, збори ухвалили влаштувати ще одні такі збори з відчитом та запросити знов організатора п. В. Загаєвича. Також рішено повести аґітацію, щоб усі громадно вписували до У. Н. Союзу молодь. На внесок предсідниці, пані Марії Ліско, рішено, щоб до чергових зборів кожна членкиня приєднала бодай одного нового члена. В короткому часі буде проголошений реченець наступних зборів.

Катерина Ґабрівська, Домініка Романовська, секретарки зборів.

ВІЛМІНҐТОН, ДЕЛ.

Спростування.

В дописі п. з. „Для родини полк. Е. Коновальця", поданім у „Свободі" з 11. липня ц. р., написано про панахиду в укр. греко-кат. церкві таке: „Дуже гарно співав хор під управою студента І. Білинського". Це треба спростувати, бо правдою є те, що в часі панахиди співав учитель Михайло Білинський, в заступстві місцевого дяковчителя.

Іван Білинський,
богослов Укр. Прав. Церкви.

М. Костишин.

Я ТВОЯ НЕДОЛЯ

(Анекдота).

Влітку, як у зелень прибралося поле,
Чоловік, ідучи, мріяв у недолі,
Що були достатки, так щож, з кожним роком
Недоля ступала на них спорим кроком.
Воли і корови подохли, пропали,
А ниви широкі чужі розібрали.
Старенька хатина додолу схилилась,
А йому, старому, нужда залишилась.
І жаль в цій трівозі розбурхав старого,
Ніхто у недолі не спімне про нього.
Самітний, насильно бореться з журбою,
Тому вийшов в поле, іде самотою.

Глянув і побачив горбок при дорозі,
Зза горбка піднявся голос у тревозі:
„В кого бється серце і цей голос чує,
Нехай від загину мене порятує!"

Чоловік, ідучи, почув, зупинився,
Кругом він далеко в поле подивився
І бачить: людина стоїть зовсім нага,
А губи спалили і голод і спрага.
Чоловік звернувся до неї і каже:
„І моя недоля мов з тобою вяже,
Та поміч для тебе у серці я чую,
Щп сил моїх стане, тебе порятую".
І думав собі він: „Що скорше робити?
Найбільша потреба — наготу накрити.
Хоч сам я нещасний, всеж не пошкодую,
Опісля напою, дечім нагодую".
Прийшов до сусіда, знаряд заставляє,
За цей гріш дешеве одіння справляє,
Приносить людині, щоб його їй дати...
Вона побільшала, не може убрати.

Вернувся до дому, про себе ні гадки,
Продає сусідам всі решта достатки,
З грошем, що зібрав він, спішить без вагання
Людині купити статніше убрання.
Купив і спішиться наготу прибрати,
Опісля про голод і спрагу думати.
Несе він і бачить: зміна в його оці...
Людина, що ступить, росте в кожнім кроці.
Він приніс убрання, прибрати людину,
Вона йому каже: „Таж це на дитину!"
З вереском сильнішим перед ним горлає,
Що голод і спрага сильно докучає.

Знов вернувсь до дому, а мрія блукає...
З майна лиш старенька хатина осталась.
І бач! Продає він останню хатину,
Щоб урятувати від смерти людину.
Продав і на старість оставсь без нічого,
Байдуже дивився, що завтра до нього
Голод, недостаток у вічі погляне,
І він з людиною нарівні остане.
З грошем він спішиться убрання купити,
Щоб тільки в людини наготу накрити.

Купив він убрання більшого формату,
Все витряс з калитки, що узяв за хату.
Приніс — та ось диво! з страхом зупинився:
З людини, він бачить, великан зробився.
І теє убрання замале на нього,
Ввесь труд і утрата здались до нічого.

Чоловік в тревозі ось його питає:
Хто він, що тут робить і як називаєсь.
Великан, сміючись, крикнув серед поля:
„Я друг, чоловіче! Я твоя недоля!"

СКОЧИВ ДО ПРЕЗИДЕНТА.

Вуді Гокадей, 52-річний дивак з Вічіти, Канзас, намагався скочити на ступеницю самоходу, в якім їхав президент Рузвелт в Оклагома Ситі, Оклагома. Член секретної служби вдарив Гокадея в щоку, а поліцай звалив його з ніг. Гокадей запевняє, що він хотів вичистити президентові черевики.

ВІД УКРАЇНСЬКОГО ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА ОДВУ

1. Зприводу трагічної смерти нашого вожда, бл. п. полковника Евгена Коновальця, Український Червоний Хрест ОДВУ клонить голову перед Його свіжою могилою та взиває все своє членство й взагалі українське жіноцтво до посиленої праці на полі українського націоналізму. Скріплення націоналістичної праці в користь визвольної боротьби України хай буде відповіддю нашого свідомого жіноцтва на брутальний учинок Москви. Особливо тепер, коли ціла наша організація розпочинає сильну збіркову акцію, наше жіноцтво повинно в тій акції взяти живу участь та своєю невсипущою працею причинитись до її успіху.

2. Управа УЧХ ОДВУ повідомляє, що наш черговий річний зїзд і конгрес Українських Націоналістів в Америці відбудеться в днях 3, 4 і 5 вересня 1938 р. в Нюарку, Н. Дж. Просимо вже вибирати делеґатів та повідомляти нашу централю, як також приготовляти звіти з діяльности відділів. Звіти мусять бути пересланї до централі три тижні перед зїздом. Ці звіти будуть видрукувані, бо на зїзді годі буде їх усі здавати з огляду на брак часу.

3. Пригадуємо, що ми маємо взяти участь у Світовій Виставі 1939 р. в Ню Йорку. Відділи УЧХ ОДВУ повинні за вказівками, висланими всім відділам останнім нашим обіжником, подбати про грошеві засоби на ту нашу участь.

4. Управа УЧХ ОДВУ повідомляє, що наша організаторка, пані Стефанія Галичин, зорганізувала три нові відділи Українського Червоного Хреста ОДВУ, а то: 24-тий в Асторії, Н. Й., 25-тий у Плейнфілді, Н. Дж., і 27-мий у Стемфорді, Конн. Пані Марія Малевич зорганізувала 26-тий відділ УЧХ ОДВУ в Ґвілінгу, В. Вірджінія.

5. Управа УЧХ ОДВУ повідомляє, що заходом централі УЧХ ОДВУ в Ню Йорку відсвятковано в неділю, 15-го травня 1938 року, першу академію з нагоди 25-річчя смерти Лесі Українки.

Пригадуємо, що всі наші відділи повинні цього року відсвяткувати память тої великої українки відповідними концертами. Коли не можна влаштувати таких концертів чи академій, то треба обовязково прочитати на своїх зборах реферат про життя й твори Лесі Українки, які були вислані нашою централею.

Управа УЧХ ОДВУ.

WPA ШИЄ УБРАННЯ ДЛЯ ВБОГИХ

Незаможні жінки, що працюють у 10,300 швальнях, основаних по цілім краю Адміністрацією Поступу Праці, випродукували 86 міліонів штук одежі, а в додатку 32 міліони річей для домашнього вжитку. Це все роздано між убогі родини через місцеві допомогові та добродійні установи.

Ці кравецькі осередки WPA дають працю поверх 150,000 жінок, у більшості тим, від котрих залежить удержання їх родин. Жінки не тільки заробляють на прожиток через виріб необхідних річей для людей, котрі не всилі їх купити, але заразом набувають більше знання того фаху.

Багато жінок, що працюють на тих проєктах, малі небагато знання про виріб одежі або вживання модерних машин до шиття, заки стали на роботу WPA. Вони навчились нового фаху і набули корисних вправ попередньо вивчених фахів, але призабутих через довге безробіття.

Кравецькі проєкти також посередньо збільшили роботу у ткальних заводах, зуживаючи поверх 260 міліонів ярдів ткальної матерії. Це дало сезонову працю тисячам ткацьких робітників в останніх трьох роках.

Це теж причинилось до збільшення прибутків для тих підприємств чи фірм, від котрих куповано великі скількості різної матерії і полотна, як перкалю, флянелі, сатини, вовняних і ниткових тканин, тощо.

Тому, що одежа й інші речі, вироблені робітниками WPA, призначені тільки для тих людей, котрі не можуть їх купити для себе, ця діяльність не веде конкуренції з приватними фірмами.

Велику скількість матеріялу на вироби постачають місцеві власті, а решту закуповує Доставча Дивізія Скарбу Злучених Держав через офертовий продаж. Місцеві чинники обовязані постаратись про потрібні знаряди і приміщення для виконування праці. У багатьох випадках охочі громадяни і добродійні орґанізації відступили свої бюра і прилади.

Кравецькі робітні продукують убрання всякого роду: від спідного білля до верхньої ноші. В тих сторонах, де є надвишка вовни, овечої чи іншої шкіри, там жінки виробляють теж грубі плащі та жакети.

Швальний проєкт, котрий дістав признання та активну кооперацію від властей публичного здоровля, виробляє одежу для лікарів, шпитальної обслуги, а також бандажі, білизну на ліжка, рушники, тощо. Забавки виробляють з лишків матерій, що відпали з крою або їх дарували поодинокі люди чи громади. Тих забавок уживають по захоронках WPA, а підчас Різдвяних Свят роздають дітям родичів на допомозі. З матерій від місцевих установ виробляють прапори для шкіл та добродійних організацій.

Підчас повени минулого року кравецькі робітні Адміністрації Поступу Праці постачили приблизно пів міліона убрань для втікачів з околиць повени.

Згадані проєкти виказали значну поправу в якості і скількості вибору, як теж ступеве зниження коштів продукції через розвиток знання фаху серед робітників. Так як скількість і якість виконаної праці та докази збільшеного знання фаху це відомі сторони вартости проєктів, так теж не менше важною справою є особиста поправа робітників, котра сягає далеко поза збільшені заняття та фізичні здобутки, а саме родинного життя людей, котрих придавили злидні, одначе їх не перемогли.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

З ювилею на народні ціли.

З нагоди 25-літнього подружого життя гром. Володимира і Катерини Брилинських з Ню Йорку їх найближча рідня в Джерзі Сити справила їм у домі гром. Корецьких несподівану забаву, на яку прибуло теж чимале число знатних гостей. Бо гром. Брилинські є добре відомі як українські патріоти. Вони беруть чинну участь в українським громадським життю та в патріотичнім дусі виховують своїх синів. В. Брилинський головно присвячував свої труди нюйорському Демократичному Клюбові, в якім був кількома наворотами предсідником. Про його заслуги на згаданій забаві говорили І. Лехицький та адвокат М. Пізнак, оба з Ню Йорку. І. Лехицький запропонував зібраним провести поміж собою збірку на Рідну Школу й українських інвалідів, на що всі радо згодилися. Збірка принесла $15, які вислано по рівній частині через Обєднання на призначені цілі.

Зложили: В. і К. Брилинські $3; по $2: І. і М. Лехицькі, і Чахарівський; по $1: І. Лящецький, пані Гібени, адв. М. Пізнак, Корецький, Королик, Ухач, пані Шуманська, Ленчук. Збіркою занялася пані М. Лехицька.

Присутній.

ДІТРОЙТ, МІШ.

Для Союзу Українок.

Членкиці 5. відділу СУА зібрали $25 на допомогу Союзові Українок у краю. Збірка продовжується.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Ню Бритен, Конн. — Між жертводавцями на похороні пок. Соколовського має бути: Юрій Спасик. Обід приготовили членкиці У. Ч. Хреста.

І. Б. — При спростовуванях треба держатися стисло того, що було в ґазеті. Інакше прийдеться нам поміщувати нові спростовування, як це бувало.

Всюди біда.

— Гей, пане товаришу, нема то як село на таку спеку! Свіжий воздух, молоко, сіно...

— То правда, але всюди щось чоловіка мусить гризти. В місті вірителі, на селі блохи й комарі...

ВАЖНІ НАРАДИ

УКРАЇНСЬКО - АМЕРИКАНСЬКОГО ВИСТАВОВОГО ТОВАРИСТВА

відбудуться

В СЕРЕДУ, 20. ЛИПНЯ 1938., в годині 8. ввечір, в У. Н. Домі в Ню Йорку.

Йде про це, щоб вирішити дефінітивно програму української участи в Світовій Виставі в Ню Йорку після цього, як минув реченець до зголошення будови українського павільону на виставі.

Всі члени Українсько-Американського Виставового Товариства зволять прибути точно в означенім часі.

Дмитро Галичин, голова.
Д-р Семен Демидчук, секретар.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПАЛМЕРТОН, ПА. Піврічні збори Бр. св. О. Николая, від. 369., відбудуться у вівторок, 19. липня, точно в годині 7. вечором, в парохіяльній гали. Проситься доконче прибути на ті збори, бо маємо важні справи до полагодження. Напоминається ще раз довгуючих членів, щоби прийшли і заплатили свої довги, бо каса опадає. — М. Куба, секр.

Син, **ДМИТРО МАРЧАК**, пошукує свого батька **ІВАНА МАРЧАКА**. Син родився 1921 року в Лудлов, Масс. Хто про його батька знав би, або він сам, хай зголоситься до:
Д. М. c/o SVOBODA,
83 Grand St., Jersey City, N. J.

ТАРЗАН ПІД ВОГНЕМ. (43)

З окликами триюмфу два десятки дикунів вискочили з засідки й обскочили Дика й Івонну. Один з дикунів кинувся до хлопця ззаду і скрутив йому взад руки. Інший вирвав йому лук і стріли. Дівчина трималася цупко хлопця, але дикуни відірвали її від нього і поставили осторонь. На хлопця і дівчину найшло велике пригноблення. „Тепер усьому кінець", думали вони.

А за ними кількасот кроків ішов Док. Він учув, як Івонна скричала. Потім чув якесь шамотіння. З цілої сили він пустився вперед, щоби помогти їм. Рівночасно він викрикнув: „Дик, що тобі? Дик, чекай, я зараз прибіжу до вас". Перескакуючи пеньки, він гнався мов олень на поміч своїм приятелям. Та, гнався він прямо чортам у зуби.

Дик зрозумів, що Док своєю присутністю їм нічого не поможе. Тому, не вагаючись довго, він з цілої сили закричав: „Док, не йди, втікай звідсіля, ми в полоні дикунів. Ти втікай і старайся нам на волі помогти. Нас схопили ці дикуни, що держали Івонну. Втікай, утікай, Док". Док зупинився і подумав, що Дик справді має рацію. На волі він їм скорше поможе.

Він уже хотів вертатись, коли Голм зверещав на дикунів: „Там є їх більше. Поспішайте туди, зловіть їх". Кілька дикунів відразу послухали ради свого ватажка і пігналися в напрямі, звідки доходив голос Дока. Тепер і Док знайшовся у великій небезпеці. Здавалося, що ціла та експедиція закінчиться для хлопців дуже трагічно.